

Ajalugu propaganda teenistuses

Vanade pulmakommete demonstreerimine ENSV 20. aastapäevale pühendatud rahvakunstiõhtul Komsomoli-nimelisel staadionil juulis 1960. Foto: O. Juhani. EFA 5.0-26121

Eesti Filmiarhiivis on talle peaaegu tervikliku ringvaateid “Nõukogude Eesti” alates 1945. aastast. Ringvaated koosnevad teatavasti erinevatel teemadel lõikudest, lisaks on ka nn. teemaatilised ringvaated, kus 10 minuti jooksul käsitletakse üht teemat. Ringvaadete erinevate arengute järgi on võimalik neid mitmeti periodiseerida. Vaatasin, kuidas on kajastatud järgmisi tollal obligatoorseid teemasid: maipüha, võidupüha (9. mai), ENSV aastapäev, Tallinna “vabastamine” ja Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon.

Võib kohe öelda, et nii maipüha kui ka Oktoobrirevolutsioon säilitasid oma positsiooni kogu Nõukogude perioodi vältel, rohkem kajastati neid tähtpäevi temaatiliste ringvaadetena kuni 1960. aastateni.

1945–1961 oli üliolulisel kohal aga ENSV “taasühinemine” Nõukogude Liiduga, ja ehkki lau-lupeod olid ju alati pühendatud mingile seesugusele sündmusele, oli rohkesti muidki temaatilisi üritusi, mida fotovalikus on püütud näidata. Kuigi paljude sündmuste kajastamisel lähtuti ümmargustest juubelinumbritest, rõhutati ENSV sünnipäeva igal aastal.

Huvitav on aga, et võidupüha hakati tähistama alles Brežnevi valitsusajal. Murdepunktiks oli aasta 1965, mil möödus 20 aastat Suure Isamaasõja lõpust. Tasub mees pidada, et sel ajal räägiti ikka Suurest Isamaasõjast, mitte Teisest maailmasõjast.

Alles 1970. aastal mainitakse pärjapanekut Tõnismäele “Vabastajate monumendi” juurde – see ei muutunud kohe traditsiooniks. Kaamera on üles võtnud põhiliselt sõjaveteranide kokkutulekuid erinevates kohtades.

Sama lugu on Tallinna “vabastamisega”, mida on kajastatud küll kui Laskurkorpuse kojusaa-bumist, monumendi avamist 1947. aastal ja 1954. aastal kümne aasta möödumist Tallinna “vabas-tamisest”, aga sinnapaika asi kuni 1960. aastateni ka jäi. 1970. aastatest on aga viimatimainitud sündmuse kajastatud järjepidevamalt – neid hakati ka muidu pompossemalt tähistama. Seevastu ENSV sünnipäeva tähistamine jääb kesisemaks ja seda on nimetatud seoses laulupidudega või kui täitus mõni nulliga lõppev aasta.

Fotovalikus on ka mõned n.-ö. neutraalsemad tähtpäevad, mida on tähistatud iga korra ajal. Jüriöö ülestõus ja Mahtra sõda sobisid Nõukogude ajal muidugi põhjusel, mis on Mahtra Verepõl-lu mälestustahvilgi kirjas: “mõisnike tahtel, tsaari korraldusel ja kiriku õnnistusel julmalt peksti oma rõhujate vastu ülestõusnud eesti talupoegi.” Need kolm sobisid hästi vaenlaste võrdkujuks – sakslased, tsaarivõim ja kirik.

Ivi Tomingas

Kehakultuurlaste paraad ENSV
7. aastapäeval juulis 1947.
EFA 3.0-855

Kehakultuurlaste paraad ENSV
7. aastapäeval juulis 1947.
EFA 4.0-847

ENSV 25. aastapäeva tähistamise piduliku koosoleku presiidium: (vasakult) EKP KK I sekretär J. Käbin, NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. Mikojan, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. Müürisepp, ENSV Ministrite Nõukogu esimees V. Klauson Estonia teatris juulis 1965. a. EFA 8.0-80193

ENSV 25. aastapäeva pidustustele saabunud kosmoselendur, Nõukogude Liidu kangelane G. Titov (paremalt teine) tutvub näitusega "25 a. Nõukogude Eestit", 1965. a. EFA 7.0-80194

Mahtra sõja mälestuskivi Verepõllul Mahtras 1958. a. Foto: O. Juhani. EFA 0-25 889

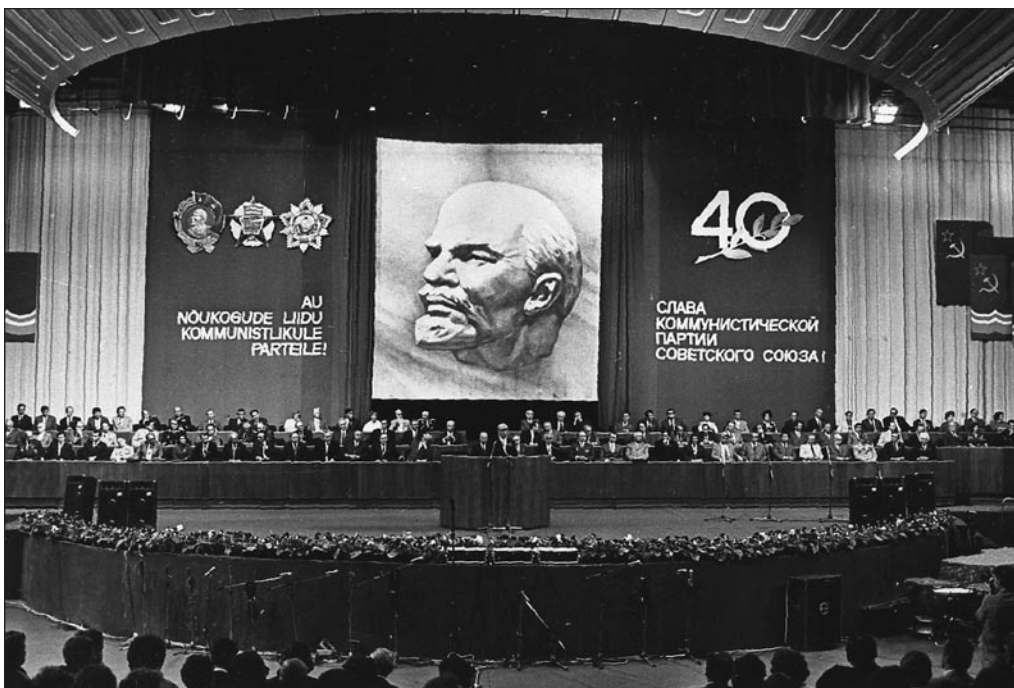
Mahtra sõja mälestusmärgi avamine. Istuvad (vasakult) Kaitseliidu ülem kindralmajor Johannes Roska ja major Boris Leeman 1933. a. Mahtras. EFA 0-122980

Mahtra sõja 130. aastapäeva puhul pannakse lilli mälestusmärgi jalamile, 1988. a. Foto: E. Tammsaar. EFA 0-147776

Jüriöö ülestõusu 600. aastapäeva tähistamise koosoleku presiidium Moskvas. Vasakult: N. Andresen, J. Vares-Barbarus, A. Meri, 23. aprill 1943. EFA 0-117793

ENSV 40. aastapäevale pühendatud pidulik koosolek V. I. Lenini nimelises Kultuuri- ja Spordipalees, juuli 1980. a.
Foto: G. Vaidla. EFA 0-128 099

Mälestustahvel hoonel, kus 1922.–1924. a. toimusid Eesti kommunistide kohtuprotsessid. Tallinn, 1970. a. Foto: P. Kuznetsov. EFA 0-82201

Mälestusmärgi avamine Tartu Ülikooli õppejõududele ja kasvandikele, kes võtsid osa võitlusest tsaarivalitsuse ja kodanliku diktatuuri vastu Eestis. Tartu, 1982. a. Foto: E. Norman. EFA 0-129208